

4. Шубина Н. Л. Вспомогательные семиотические системы в устной и письменной коммуникации : монография / Н. Л. Шубина, М. А. Антошинцева. – СПб. : ПетроПресс, 2005. – 291 с.
5. Шубина Н. Л. Пунктуация современного русского языка : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Н. Л. Шубина. – М. : Изд. центр «Академия», 2006. – 256 с.
6. Шубина Н. Л. Невербальная семиотика печатного текста как область лингвистического знания / Н. Л. Шубина // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2009. – № 97. – С. 184–192.

Список ілюстративного матеріалу

7. Mo T. Sour Sweet. – L. : Vintage Books, 1992. – 279 p.
8. Rushdie S. East, West. – L. : Vintage Books, 1995. – 216 p.

Статтю подано до рекколегії
12.03.2012 р.

УДК 811.111'42

Н. В. Колбіна – аспірант Київського національного
лінгвістичного університету

**Типологія описів готичного архітектурного простору
в сучасному англomовному романі**

*Роботу виконано на кафедрі лексикології
і стилістики англійської мови імені професора
О. М. Мороховського КНЛУ*

У статті окреслено критерії класифікації та запропоновано типологію описів готичного архітектурного простору в сучасному англomовному романі. Типологію створено з урахуванням інтерсеmiotичної природи досліджуваних образів, специфіки їх поетики, смислотворчих можливостей, лінгвостилістичних, структурних та функціональних особливостей.

Ключові слова: готичний архітектурний простір, інтерсеmiotичний образ, опис, типологія, смислотворчі можливості, повісткування.

Колбіна Н. В. Типологія описаний готического архітектурного пространства в сoвременном англoязычнoм романe. В статье выделены критерии классификации и предложена типология описаний готического архитектурного пространства в современном англoязычнoм романe. Созданная типология предусматривает интерсеmiotическую природу исследуемых образов, специфику их поэтики, смыслообразующий потенциал, лингвостилстические, структурные и функциональные особенности.

Ключевые слова: готическое архитектурное пространство, интерсеmiotический образ, описание, типология, смыслообразующие возможности, повествование.

Kolbina N. V. Typology of Gothic Architectural Space Descriptions in Contemporary English Novel. This paper highlights classification criteria for the typology of Gothic architectural space descriptions in contemporary English novel. The typology suggested relies upon the intersemiotical nature of images under study, their poetics, sense-creating potential, structural and functional peculiarities.

Key words: gothic architectural space, intersemiotical image, description, typology, sense-creating potential, narrative.

Постановка наукової проблеми та її значення. Спрямованість сучасних лінгвопоетологічних студій на розкриття специфіки структурації сучасного художнього тексту, дослідження його нарративної площини, смислотворчих механізмів, мовностилістичних особливостей і семантико-когнітивної структури образів зумовлюють **актуальність** нашого дослідження. Його **метою** є створення типології описів готичного архітектурного простору в сучасному англomовному романі з урахуванням особливостей їх репрезентації, поетики, механізмів конструювання значень і породження смислів. На тлі досягнень вітчизняних (В. А. Кухаренко, О. П. Воробйова, Л. В. Ганецька, О. О. Калінюк,

Т. П. Ковалева), російських (М. П. Брандес, В. В. Виноградов) і зарубіжних (В. Вольф, М. Вуд, Ж. Женетт, Ж. Лопес, Е. Ньоннінг, Д. Прінс, Д. Херман) учених у з'ясуванні загальних особливостей художніх описів, специфіки їх створення, функціонування та окреслення їхньої структури нерозв'язаною залишається низка проблем, які, зокрема, стосуються описів складних інтерсеміотичних об'єктів і їх інтерпретації в наратологічному ракурсі. Одним із таких об'єктів є готичний архітектурний простір (ГАП) у сучасній художній літературі. **Предметом** нашої розвідки є різновиди описів ГАП у контексті особливостей їх структури, поетики та функціонування в сучасному англomовному романі. **Наукова новизна** дослідження полягає у створенні типології описів ГАП з урахуванням їх наративної площини й смислотворчого потенціалу, що реалізується в художньому творі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Образ ГАП, первісно створений у рамках невербальної семіотичної художньої системи, існує у взаємодії з архітектурою, образотворчим мистецтвом та широким колом культурних артефактів. У художньому тексті образи архітектури втілюються за допомогою «інтерсеміотичної транспозиції» [10, 26], тобто методом вербальної репрезентації певних сенсорних та емоційних вражень від архітектурних об'єктів. Однією з провідних форм такої репрезентації предметного світу [6, 18–19; 14, 11], простору загалом і ГАП зокрема [8, 107] є художній опис. Актуалізована в подібних описах текстова інформація разом із позатекстовою допомагає встановленню асоціативних зв'язків із культурним і літературним контекстом. Це сприяє конструюванню в читача відповідної ментальної репрезентації змальованих об'єктів та її проектуванню на конкретний твір та образ [8, 98].

Значний вплив на техніку змалювання, структуру, семантику, специфіку мовної репрезентації референтного простору опису має жанр й естетичний канон, із яким корелюють твір і зображені в ньому об'єкти [3; 5, 10–11; 6, 10]. Образи предметного світу як важливий композиційний елемент твору [6, 8–9] віддзеркалюють певний світогляд, модель світу у рамках окремої традиції. Для описів ГАП такою традицією – особливою тематичною, сюжетно-композиційною і стилістичною художньою системою – є готика й готична література, де сформувалися ці образи.

Серед основних форм репрезентації образів ГАП виокремлюють:

1) **традиційні образи** (культові споруди: готичні собори, церкви, маєтки, цвинтарі, склепи, вежі, ратуші, руїни, готичні інтер'єри;

2) **стереотипні, конвенційні образи** (відлюдні, напівзруйновані вікторіанські будинки з вибагливим і дивним декором, вітражами, підвалами, таємними проходами, горищами, місцями, де виринає минуле й таємниче), створені завдяки вживанню особливої лексики й образних висловів, що актуалізують відповідний контекст і сприяють установавленню асоціативних зв'язків із готичною літературою;

3) **урбаністичні готичні образи** (лікарні, психіатричні клініки, крамниці, офіси, вокзали, метро, наукові лабораторії, в'язниці, різні фантастичні об'єкти) – споруди, більш звичні для буденного життя та інших літературних жанрів, які не обов'язково мають зовнішні ознаки готичної архітектури, проте корелюють з нею алюзивно й асоціативно за допомогою жанрово детермінованих моделей номінації, емоційно-оцінних акцентів, готичної атмосфери. Готична атмосфера створює ефект піднесеного, вражаючого, жахливого, напруженого очікування, неспокою, передає психоемоційний стан, пов'язаний зі зміненими станами свідомості та трансформаціями способів сприйняття навколишнього світу та власного «Я».

Існують різні погляди на визначення поняття «опис». У широкому розумінні його тлумачать як усну або письмову репрезентацію інформації про особу, предмет чи подію [12, 19], асоціюють зі змалюванням, окресленням, зображенням об'єкта, репрезентацією його властивостей у статичній або динамічній [9, 138]. У західних стилістичних дослідженнях опис (description) традиційно відмежовують від повісткування (narrative) та коментаря (commentary) [12, 19]. Проте в студіях із теорії повісткування й стилістики тексту опис також тлумачать як одну з граней літературного зображення, складову частину нарративно-дескриптивної єдності [13, 101], макроспосіб репрезентації й організації знаків, котрий корелює з повісткуванням, має спільні з ним риси й водночас протиставляється йому [8, 123; 14, 18; 1, 25]. Опис і повісткування відрізняються, передусім, за змістом. Повісткування зосереджене на дії та має темпорально-драматичний акцент, а опис створює «предметно-образний ряд художньої розповіді» [5, 5]. У художньому творі опис може функціонувати як пауза, затримка оповіді [12, 19] або як особливий спосіб повісткування (narrative technique) [8, 125], яке розгортається переважно не в

хронологічному, а в топологічному, просторовому плані, репрезентує значущі для наративу об'єкти в їх симультанності [12, 19; 13, 101]. У такому розумінні повісткування в тексті може існувати у формі опису або опис – у формі повісткування.

У контексті російських [2, 82; 1, 8] та вітчизняних [7, 134; 4, 5; 5, 5] стилістичних досліджень тексту опис тлумачать як композиційно-мовленнєву форму (КМФ); характерними рисами котрої є фіксація в ній ознак об'єктів, суб'єктів, дій та станів [7, 134]. Основними КМФ вважають повідомлення, опис і роздум, кожна з яких є «схемою зі стійкою композицією», що визначає відповідний порядок слідування й упорядкування її складників, зумовлює типове лексичне оформлення та роль оповідача (розповідач, спостерігач, аналітик) [1, 8, 19]. Проте в рамках такого підходу дослідники стикаються з проблемою чіткого розрізнення КМФ, оскільки в чистому вигляді вони трапляються рідко й у текстах переважають їх найрізноманітніші модифікації та змішані форми, зокрема описи, що подібні до повідомлення та розповіді [1, 25].

Художнє змалювання – це не просто зображення, а завжди художній образ [10, 35], певна інтерпретація предмета зображення крізь призму естетики й поезики окремого стилю та авторської свідомості [3, 49–50]. Отже, опис ГАП у художній літературі функціонує як вторинна КМФ і є стійким, порівняно замкнутим когнітивно-комунікативним утворенням, що виникає на основі описової структури в результаті узагальнення й художнього переосмислення змісту елементів цієї структури, унаслідок модифікації зв'язку просторового зіставлення [4, 5].

Існує значна кількість підходів до класифікації описів. Описи можуть мати різний ступінь деталізації та точності, бути об'єктивними або суб'єктивними, типовими, стилізованими або індивідуалізованими із власним характером і ракурсом висвітлення, декоративними або пояснювальними [12, 19], характерологічними, такими, що визначають тон і атмосферу твору, передають важливу для сюжету інформацію. Описові структури використовуються як пролог, розширюють і доповнюють експозицію, указують на час і місце дії, сприяють виникненню зав'язки, зумовлюють повороти дії, її загострення, іноді виконують роль розв'язки, епілогу, розкривають ідейний зміст твору [6, 8–9].

Основна проблема, яка постає при диференціації описів, полягає у визначенні критеріїв, покладених в основу певної типології. Важливу роль при класифікації описів відіграє рівень, на якому вони розглядаються, наприклад: 1) синтактико-стилістичний – аналіз опису на рівні речень; 2) дискурсивний – у центрі уваги перебуває внутрішня організація більших описових сегментів або блоків; 3) функціональний – спрямований на розкриття функцій описів у контексті твору [11, 20]. Істотними параметрами для аналізу поезики й здійснення типологізації описів вважають «описову техніку» [3, 47], форму передачі описової інформації, контекстуальні зв'язки описів і значущість їх змісту [4, 26].

Оскільки в описах домінують предметні та якісні позначення об'єктів, значну увагу при їх класифікації привертає змістовно-фактуальний параметр [4, 26–27; 5, 6; 6, 5]. У кожній описовій структурі завжди визначається, розвивається й модифікується певна тема і / або підтеми [12, 101; 11, 19; 4, 9], наприклад, дизайн будинку Wykes' Folly (Вайксове безглуздя) у романі І. Бенкса «Espedair Street» (Вулиця відчаю): «*He built his own church. A Gothic design one architectural guidebook calls 'a bastardised blend of truncated Pearsonesque Normandy Gothic and facetious, ill-proportioned Lombardy'. The church was correct in almost every detail: nave, transepts, choir, vestry, crypt, pews, altar; even bells in the tower (Ambrose had them cast cracked so they sounded awful, but another injunction prevented them being rung)*» (Banks, 32).

Тему в описі актуалізують ключові слова [8, 96–97], доповнені додатками, дієсловами, що репрезентують стан; прикметниками, порівняннями, метафорами, лексикою, пов'язаною з просторовим розміщенням об'єктів або інтенсивністю їх якостей [13, 101]. Тема чи підтеми характеризуються якісно, у контексті властивостей, притаманних об'єкту, або функціонально, крізь призму його функцій та специфіки застосування [12, 19]. У наведеному вище прикладі ключовим словом, яке репрезентує тему опису є іменник *church*, котрий доповнено іменниками, що називають її характерні деталі: *nave, transepts, choir, vestry, crypt, pews, altar, bells in the tower*. Ці слова, а також епітети й словосполучення, використані в описі, передають «зображально-описову» інформацію [6, 5] (*cracked*), «оцінно-описові» [6, 5] (*own, Gothic design, correct in almost every detail, Pearsonesque Normandy Gothic, Lombardy*) і «емоційно-описові» ознаки зображеного [6, 5], специфіку його сприйняття [7, 137] (*bastardised, truncated, facetious, ill-proportioned, awful, another injunction prevented them*

being rung)» (Banks, 32). Створенню відповідного емоційного забарвлення й активізації імпліцитних смислів, пов'язаних із проблематикою та персонажною системою роману, сприяє вираз *his own church*. Слово *church*, яке двічі повторюється в описі, вжите для назви житлового будинку, що привертає до об'єкта змалювання особливу увагу.

У контексті розгляду тексту як художнього цілого важливими є критерії структурно-композиційної організації описів [6, 5], їхньої інтегративності, рекурентності [5, 1] та способів уключення описових структур у твір [7, 136–137]. Згадане змалювання химерного будинку з роману І. Бенкса слугує прикладом опису ГАП, який характеризується високим ступенем інтегративності та рекурентності, корелює з повістувальною площиною твору й має значні нарративні перспективи. Опис змальовує одне з основних місць дії та виконує характерологічну функцію. Суспільство з однаковим нерозумінням сприймає й оцінює дивний будинок і його незвичайних мешканців.

У тексті це виявляється в специфіці репрезентації головного героя роману – ексцентричної екс-рок-зірки Деніела Вейра та його оселі. Персонаж, його думки й переживання, як і його дім, часто фігурують уже на початку роману. Дізнатися ким є герой і що являє собою химерна споруда, удається не відразу. Опис готичного будинку не лише допомагає зрозуміти специфіку оселі персонажа, а й налаштовує на притаманну готичній літературі проблематику й розвиток сюжету. Вейр, як і творець споруди – дивний торговець джутом Амброуз Вайкс, переживає складні життєві випробування, осуд, втечу від суспільства й радикальну зміну своїх світоглядних орієнтирів. Зв'язок змалюваної споруди з персонажною системою й повісткуванням простежується в специфічних, промовистих назвах дому – *St. Jute's* (церква святого торговця джутом) або *Wykes' Folly* (Уайксове безглуздя). Іронічність назв та їхній зв'язок із сюжетом полягає в тому, що глибоко віруючий Вайкс від горя втрати й нерозуміння божеволіє та, зневірившись, будує власну церкву-пародію, де усамітнюється та помирає. Розчарований поверховістю, химерністю й штучністю зіркового життя Вейр стає новим мешканцем-інкогніто дому *Wykes' Folly*. Значення прикметника *folly* (безглуздя, безумство, нерозсудливість) корелює з епітетами, використаними для зображення першого власника будинку: *eccentric, his oddities* (Banks, 30) і смислом, прихованим у прізвищі наступного господаря – *Weir*, яке викликає звукові асоціації та є анаграмою прикметника *weird* (дивний, жахливий, таємничий, чудернацький, доля, фатум). В описі дому це смислове наповнення актуалізують слова: *bastardised blend, truncated, facetious, ill-proportioned, cracked, awful, another injunction, prevented being rung*.

Серед інших параметрів, які привертають увагу дослідників, – обсяг опису та ступінь деталізації, повнота охоплення ознак змалюваного [7, 5; 6 5; 5, 8–11]. Хоча наведений опис церквоподібної споруди не є розлогим і деталізованим, уявити його образ допомагають текстові маркери, які вказують на відомі архітектурні стилі й асоціюються з готичними топосами (*Gothic design, Pearsonesque Normandy Gothic, Lombardy, church*).

Для класифікації та аналізу поетики описових структур важливими є такі аспекти, як: 1) специфіка репрезентації описової оповіді: тип фокалізації; адресація й ступінь об'єктивності опису; ракурс і спосіб проектування інформації; 2) лінгвостилістичні особливості, ступінь експліцитності та метафоричність; 3) структурна специфіка: розміщення, кількість, інтегрованість й умотивованість описів у тексті; 4) змістовий складник, валоративність, ступінь деталізації та саморефлексії; 5) складність для читача відтворення та розуміння опису; 6) функціонування опису у творі [8, 102–113].

Беручи до уваги виокремлені критерії та враховуючи специфіку об'єкта змалювання, у сучасному англomовному романі можна виокремити такі різновиди описів ГАП:

1) залежно від об'єкта зображення описи ГАП бувають:

– описи ГАП з домінуванням фізичних особливостей споруд або репрезентації готичної атмосфери та психоемоційних вражень;

– традиційні, стереотипні, конвенційні або урбаністичні готичні образи;

– описи готичних архітектурних пейзажів (відкритого простору) або інтер'єрів (закритого, внутрішнього простору);

– описи готичних архітектурних комплексів, окремих споруд або архітектурних деталей;

– описи топографії (змалювання реалістичних споруд, які мають екзистенційний прототип і поява котрих сприяє достовірності оповіді) або описи топотезії (зображення фантазмагоричних, девіативних об'єктів, каузаторами появи яких є міражі, видіння, сні, марення, мрії, галюцинації, змінені стани свідомості, що нівелює реалістичність повісткування);

2) залежно від специфіки оповіді описи ГАП бувають:

- внутрішньофокалізовані (об'єкт змальовує один із героїв твору) або зовнішньофокалізовані (автор опису перебуває за межами художнього світу й спостерігає за всім ніби зовні);
- моносенсорні та мультисенсорні описи;
- екфрасиси (описи, які репрезентують предмет мистецтва або змальовують об'єкт в естетичному ракурсі);

3) залежно від лінгвостилістичних особливостей описи ГАП бувають:

- описи з переважанням експліцитної або імпліцитної інформації (описи, які залучають текстову та / або позатекстову інформацію, горизонтальний і вертикальний, культурний контексти);
- описи із залученням тропів і стилістичних фігур або з домінуванням необразної репрезентації;
- прозорі (прості для відтворення й розуміння описи) або непрозорі;

4) залежно від структурних особливостей описи ГАП бувають:

- розміщені концентровано або розрізнено, на периферії чи в центрі тексту;
- розгорнуті, деталізовані або стислі, ескізні;
- статичні або динамічні;
- мотивовані чи немотивовані текстовою інформацією, ізольовані або інтегровані в повістування;

5) залежно від функцій описи ГАП бувають:

- декоративно-орнаментальні або пояснювальні, характерологічні;
- такі, які моделюють і координують художній світ;
- ті, що мають наративну перспективу (алюзивно або асоціативно прогнозують подальший розвиток сюжету, корелюють із темою, проблематикою, персонажною системою твору).

Висновки. Розглянуті критерії та запропонована типологія описів ГАП у сучасному англomовному романі спираються на ключові теоретичні положення щодо визначення описів, аналізу їх структури й функціонування в тексті. Окреслена типологія враховує інтерсеміотичну природу образу ГАП, особливості його поетики та смислотворчі можливості, здатність породжувати алюзії й ремінісценції, установлювати внутрішньотекстові й інтертекстуальні зв'язки, відображає специфіку втілення ГАП вербальними засобами, його наративний потенціал та інтегрованість у текст як художнє ціле.

Перспективи подальших досліджень. Перспективним бачиться подальше вивчення особливостей створення й специфіки функціонування описів у сучасних художніх текстах, висвітлення ролі описових структур у повістуванні, розкриття смислотворчого потенціалу й когнітивних механізмів, які лежать у їхній основі.

Список використаної літератури

1. Брандес М. П. Предпереводческий анализ текста (для институтов и факультетов иностранных языков) : учеб пособие. – 3-е изд., стереотип / М. П. Брандес, В. И. Провоторов. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 224 с.
2. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / В. В. Виноградов. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 250 с.
3. Воробьева О. П. Словесная голография в пейзажном дискурсе Вирджинии Вулф: модулы, фракталы, фузии / О. П. Воробьева // Когниция, коммуникация, дискурс. – 2010. – № 1. – С. 47–74.
4. Ганецкая Л. В. Лингвостилистические особенности вторичных композиционно-речевых форм описания «характеристика», «сцена», «картина» (на материале англо-американской художественной прозы 20 века) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Л. В. Ганецкая. – К., 1985. – 225 с.
5. Калінюк О. О. Композиційно-мовленнєва форма «опис» в науково-фантастичному тексті (на матеріалі науково-фантастичних творів англійських та американських авторів ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / О. О. Калінюк. – О., 1999. – 16 с.
6. Ковалева Т. П. Лингвопоэтические особенности изображения вещного мира в английской художественной прозе XVIII–XX веков : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Т. П. Ковалева. – Киев, 2000. – 226 с.
7. Кухаренко В. А. Интерпретация текста : учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. 2103 «Иностранный язык» / В. А. Кухаренко. – М. : Просвещение, 1988. – 192 с.
8. Nünning A. Towards a typology, poetics and history of description in fiction / A. Nünning // Description in Literature and Other Media : [edited by W. Wolf and W. Bernhart]. – Amsterdam- New York : Rodopi, 2007. – P. 91–128.

9. Herman D. Basic Elements of Narrative / D Herman. – Chichester : John Wiley & Sons Ltd, 2011. – 272 p.
10. Interart Poetics. Essays on the Interrelations of the Arts and Media : [edited by U.-B. Lagerroth, H. Lund, E. Hedling]. – Amsterdam ; Atlanta : Rodopi, 1997. – 354 p.
11. Lopes J. M. Foregrounded Description in Prose Fiction: Five Cross-Literary Studies / Lopes J. M. – Toronto : University of Toronto Press, 1995. – 183 p.
12. Prince G. A Dictionary of Narratology / Prince G. – Revised Edition. – Lincoln : University of Nebraska Press, 2003. – 126 p.
13. Routledge Encyclopedia of Narrative Theory : [edited by D. Herman, M. Jahn and M.-L. Ryan]. – London and New York : Routledge. Taylor & Francis Group, 2008. – 718 p.
14. Wood M. Description / Wood M. – Cincinnati : Writer's Digest Books, 1995. – 176 p.

Джерело ілюстративного матеріалу

1. Banks I. Espedair Street / Banks I. – London : Abacus, 1996. – 249 p.

Список скорочень

ГАП – готичний архітектурний простір
 КМФ – композиційно-мовленнєва форма

Статтю подано до редколегії
 12.03.2012 р.

УДК 811.112.2'42

С. Н. Коринь – старший преподаватель кафедры
 немецкого и французского языков Харьковского
 национального университета имени В. Н. Каразина

Метаметафора и пространство-время в немецкоязычном художественном дискурсе

*Работа выполнена на кафедре немецкого и
 французского языков ХНУ им. В. Н. Каразина*

Статья посвящена изучению метаметафоры в художественном дискурсе, ее дискурсообразующей функции. Метаметафора формирует не только основные художественные образы и концепты художественного произведения, но и среду их существования – пространственно-временные структуры художественного дискурса. При этом обеспечивается переход из одного пространства-времени в другое.

Ключевые слова: дискурс, дискурсообразующий, метаметафора, метрика, пространство-время.

Коринь С. М. Метаметафора та простір-час у німецькомовному художньому дискурсі. Статтю присвячено вивченню метаметафори в художньому дискурсі, її дискурсотвірної функції. Метаметафора формує не тільки головні художні образи та концепти художнього твору, а й середовище їх існування – просторово-часові структури. При цьому забезпечується перехід із одного простору-часу в інший.

Ключові слова: дискурс, дискурсотвірний, метаметафора, метрика, простір-час.

Korin S. N. Metamorphor and Space-Time in German Fictional Discourse. The article deals with the metamorphor in German fictional discourse and its discourse-creative function. Metamorphor forms not only the main fictional images and concepts but also their existence place – space-time structures. This ensures the transition from one space-time into another.

Key words: discourse, discourse-creative, metamorphor, metrics, space-time.

Постановка научной проблемы и ее значение. Различные подходы к изучению метафоры, в том числе и метаметафоры, концентрируют внимание на ее функционировании в художественном дискурсе. В наших исследованиях было установлено, что метаметафоры в художественном дискурсе обеспечивают переход из одного пространства-времени в другое [4]. Исследование метаметафоры как одного из факторов создания художественного дискурса вызвано, во-первых, актуальностью изу-